

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**Hotărârii Parlamentului nr. 3 din 15 februarie 2013 referitoare la
comisia de anchetă în cazul „Pădurea Domnească”
(competența comisiilor parlamentare de anchetă)**

(Sesizarea nr. 5a/2013)

CHIȘINĂU

23 septembrie 2013

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:

Dl Alexandru TĂNASE, *președinte*,
Dl Aurel BĂIEȘU,
Dl Igor DOLEA,
Dl Petru RAILEAN, *judecători*,
cu participarea dnei Corina Popa, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 21 martie 2013,
înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în ședință plenară închisă,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea avocatului parlamentar, dl Tudor Lazăr, depusă la Curtea Constituțională în data de 21 martie 2013, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. i) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 38 alin. (1) lit. i) din Codul jurisdicției constituționale și 31 din Legea cu privire la avocații parlamentari, privind controlul constituționalității articolelor 4 și 5 din Hotărârea Parlamentului nr. 3 din 15 februarie 2013 cu privire la raportul Comisiei de anchetă pentru elucidarea modului de administrare de către organele abilitate a incidentului din 23 decembrie 2012, care a avut loc în Rezervația naturală „Pădurea Domnească”, și a punctelor 3.1.1, 3.1.4 – 3.1.9, 3.1.11, 3.1.20 și 3.2 lit. c) și lit. d) din raportul Comisiei de anchetă, aprobat prin Hotărârea menționată.

2. Prevederile contestate vizează efectuarea controlului parlamentar, prin intermediul Comisiei de anchetă, precum și constatările, concluziile și recomandările acestei Comisii în urma investigațiilor efectuate, expuse în Raportul aprobat de către Parlament.

3. Autorul sesizării a pretins, în special, că prevederile contestate vin în contradicție cu dispozițiile articolelor 1 alin. (3), 6, 21, 23 alin. (2), 34 alin. (1) și (2), 104 alin. (1), 115 alin. (3), 116 alin. (1), 123 alin. (1) și 125 alin. (5) din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 12 aprilie 2013 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudicia fondul cauzei.

5. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a dispus de opiniile scrise ale Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Consiliului Superior al Magistraturii, Procuraturii Generale,

Curții Supreme de Justiție, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului de Informații și Securitate și Academiei de Științe a Moldovei.

6. În cadrul ședinței plenare publice a Curții, sesizarea a fost susținută de dl Tudor Lazăr, avocat parlamentar. Parlamentul a fost reprezentat de dl Sergiu Chirică, consultant principal în cadrul Direcției juridice generale a Secretariatului Parlamentului.

ÎN FAPT

7. La 21 ianuarie 2013, Parlamentul a adoptat Hotărârea nr. 2 privind constituirea Comisiei de anchetă pentru elucidarea modului de administrare de către organele abilitate a incidentului din 23 decembrie 2012, care a avut loc în Rezervația naturală „Pădurea Domnească”.

8. În consecință, la 15 februarie 2013, Parlamentul a adoptat Hotărârea nr.3 cu privire la raportul Comisiei de anchetă pentru elucidarea modului de administrare de către organele abilitate a incidentului din 23 decembrie 2012, care a avut loc în Rezervația naturală „Pădurea Domnească”.

9. Prin articolul 1 din Hotărârea nr. 3/2013 Parlamentul a aprobat raportul Comisiei de anchetă.

10. Articolele 4 și 5 din Hotărârea Parlamentului nr. 3/2013 prevăd următoarele:

„Art.4. – Procuratura Generală, până la 1 aprilie 2013, va informa Parlamentul privind mersul anchetei și acțiunile întreprinse.

Art.5. – Se recomandă Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor să întreprindă măsurile de rigoare în vederea asigurării respectării de către magistrați și procurori a prevederilor Codului de etică al judecătorului și, respectiv, ale Codului de etică al procurorului.”

11. Prevederile contestate din Raportul Comisiei de anchetă pentru elucidarea modului de administrare de către organele abilitate a incidentului din 23 decembrie 2012, care a avut loc în Rezervația naturală „Pădurea Domnească”, sunt următoarele:

„3.1.1 Comisia a constatat că la 23.12.2012 a fost o vânătoare ilegală. Acțiunile participanților la vânătoarea din 23.12.2012 cad sub incidența unui șir de articole din Codul penal al Republicii Moldova. În particular, urmărirea penală va examina încălcarea următoarelor articole din Codul penal:

Art.233 (vânatul ilegal);

Art.235 (încălcarea regimului de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat);

Art.303 (amestecul în înfăptuirea justiției în urmărirea penală);

Art.310 (falsificarea probelor);

Art.327 (abuz de putere sau abuzul de serviciu);

Art.329 (neglijența în serviciu) ;

Art.352¹ (falsul în declarații).

Codul contravențional:

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR ACTE
REFERITOARE LA COMISIA DE ANCHETĂ ÎN CAZUL „PĂDUREA DOMNEASCĂ”

Art. 312 (abuzul de putere sau abuzul de serviciu);

Art. 332 (încălcarea regulilor regimului frontierei de stat și a regulilor de trecere a frontierei de stat). ”

„3.1.4. Pornind de la faptele menționate, Comisia atrage atenția asupra necesității desfășurării unui interogatoriu suplimentar al tuturor participanților la vânătoare de către organele de anchetă pentru a confirma depozițiile lor, precum și pentru a-i trage la răspundere pentru depoziții false.

3.1.5. [...] Procurorul General, Valeriu Zubco, și colaboratorii Procuraturii Generale și ai procuraturii raionale Fălești nu au respectat prevederile art. 27 lit. f) de a solicita “organelor care au competențe legale în descoperirea și urmărirea infracțiunilor, precum și în exercitarea activității operative de investigații, delegarea de persoane specializate în domeniu pentru a îndeplini, sub directa conducere și sub controlul nemijlocit al procurorilor, actele procesuale conferite de lege”. Considerăm că astfel de acțiuni au dus la tăinuirea față de organele de poliție a celor întâmplate și exercitare a presiunilor asupra anchetei.

3.1.6. Instituțiile statului, în primul rând organele de drept, nu au efectuat acțiunile necesare, prevăzute de Codul de Procedură Penală și alte legi în astfel de cazuri, inclusiv îngrădirea accesului la locul crimei, examinarea locului, expertizarea armelor, interogarea participanților la eveniment, a martorilor, colectarea informației, inclusiv cu ajutorul operatorilor de telefonie mobilă, informarea conducătorilor, etc.

3.1.7. Ancheta Comisiei a depistat un șir de acțiuni ilegale ale participanților la vânătoarea din 23 decembrie 2012 din „Pădurea Domnească”, care au avut loc până la împușcătura fatală, în urma căreia a fost lipsit de viață Sorin Paciu, și care nu au intrat în vizorul niciunui organ de urmărire penală: ilegalitatea vânătoriei în rezervația naturală, încălcarea regimului de frontieră, utilizarea cartușelor interzise în Moldova.

3.1.8. Nedorința organelor de drept de a ancheta evenimentele din 23 decembrie 2012 în „Pădurea Domnească”, [...] imitarea unei anchete penale complete se explică prin faptul că adevărul referitor la tragedie era cunoscut din start atât de către participanții la vânătoare, cât și de către Procuratură. Astfel, s-a depistat că scopul acestor organe nu era de a afla adevărul, ci de a-l tăinui.

3.1.9. Acțiunile, menite să tăinuiască infracțiunea și faptașii, aveau un caracter sistemic și nu se limitau doar la măsuri pasive - tăcere, sabotare și imitarea anchetei penale. Ele mai aveau și caracter activ, inclusiv prin distrugerea dovezilor, falsificarea listei participanților la vânătoare, impunerea de a depune depoziții false etc.

3.1.11. Consiliul Superior al Magistraturii nu a intervenit prompt și eficient în vederea examinării compatibilităților judecătorului Pleșca Ion, Președinte al Curții de Apel Chișinău, și ale judecătorului, Crețu Gheorghe, vicepreședinte al Curții de Apel Chișinău, cu prevederile Codului de etică al judecătorului, precum și nu a luat în considerație Declarația privind etica judiciară, adoptată de Adunarea Generală a Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare a Uniunii Europene, adoptată la 2-4 iunie 2010 la Londra.

3.1.20. Tăinuirea adevărului - ceea ce reprezintă de asemenea o crimă - a fost necesară pentru a salva reputația funcționarilor, care au devenit complici la săvârșirea crimei din „Pădurea Domnească”, pentru ca vinovații să nu fie trași la răspundere. În primul rând, este vorba de Valeriu Zubco, care ocupa atunci funcția de Procuror General, și președintele Curții de Apel Chișinău, Ion Pleșca.

3.2. Recomandări

[...] Comisia solicită:

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR ACTE
REFERITOARE LA COMISIA DE ANCHETĂ ÎN CAZUL „PĂDUREA DOMNEASCĂ”

c. Consiliului Superior al Magistraturii inițierea procedurii disciplinare împotriva președintelui Curții de Apel Chișinău, Ion Pleșca;

d. Procuraturii Generale, să întreprindă acțiunile de rigoare în conformitate cu legislația în vigoare privind efectuarea anchetei, ținând cont de constatările și concluziile Comisiei;
[...]

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

12. Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr.1) sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 34 Dreptul la informație

„(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit.

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR ACTE
REFERITOARE LA COMISIA DE ANCHETĂ ÎN CAZUL „PĂDUREA DOMNEASCĂ”

(2) Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal.

[...]”

Articolul 104
Informarea Parlamentului

„(1) Guvernul este responsabil în fața Parlamentului și prezintă informațiile și documentele cerute de acesta, de comisiile lui și de deputați.

(2) Membrii Guvernului au acces la lucrările Parlamentului. Dacă li se solicită prezența, participarea lor este obligatorie.”

Articolul 115
Instanțele judecătorești

„(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

[...]

(3) Înființarea de instanțe extraordinare este interzisă.

[...]”

Articolul 116
Statutul judecătorilor

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

[...]”

Articolul 123
Atribuțiile

„(1) Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători.

[...]”

Articolul 125
Mandatul procurorilor

„[...]

(5) În exercitarea mandatului, procurorii se supun numai legii.”

13. Prevederile relevante ale Legii nr. 797-XIII din 2 aprilie 1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului (republicată în M.O., 2007, nr. 50, art. 237) sunt următoarele:

Articolul 34
Constituirea comisiilor de anchetă

„Parlamentul poate constitui, de asemenea, comisii de anchetă.”

Articolul 35

Modul de constituire a comisiilor de anchetă

„La cererea unei fracțiuni parlamentare sau a unui grup de deputați, ce constituie cel puțin 5% din numărul deputaților aleși, Parlamentul va putea hotărî înființarea unei comisii de anchetă cu votul majorității deputaților prezenți, în condițiile art.16-29, art.31 alin.(4) – (9) și art.33 alin.(2).”

Articolul 36

Atribuțiile comisiilor de anchetă

„(1) Comisia de anchetă citează ca martor orice persoană care dispune de informații despre vreo faptă sau împrejurare de natură să servească la cercetarea cauzei.

(2) La cererea comisiei de anchetă, orice persoană care cunoaște vreo probă sau deține vreun mijloc de probă este obligată să le prezinte comisiei. Instituțiile și organizațiile sunt obligate, în condițiile legii, să răspundă la solicitările comisiei de anchetă.

(3) Când pentru lămurirea unor fapte sau împrejurări, în vederea elucidării adevărului, este necesar a antrena experți, comisia de anchetă dispune efectuarea de expertize.

(4) Comisia de anchetă nu poate susține urmărirea penală efectuată în condițiile legii de organele de urmărire penală și instanțele judecătorești.”

14. Prevederile relevante ale Legii nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în M.O., 2013, nr. 15-17, art.63) sunt următoarele:

Articolul 1

Judecătorul, purtător al puterii judecătorești

„[...]”

(3) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili și se supun numai legii.”

15. Prevederile relevante ale Legii nr. 947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii (republicată în M.O., 2013, nr.15-17, art. 65) sunt următoarele:

Articolul 1

Consiliul Superior al Magistraturii – organ de autoadministrare judecătorească

„(1) Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, și este garantul independenței autorității judecătorești.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii exercită autoadministrarea judecătorească.”

16. Prevederile relevante ale Legii nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură (M.O., 2009, nr. 55-56, art. 155) sunt următoarele:

Articolul 2

Principiile de organizare a activității Procuraturii

„[...]”

(3) Principiul independenței exclude posibilitatea de subordonare a Procuraturii autorității legislative și celei executive, precum și de influență sau de imixtiune a unor alte organe și autorități ale statului în activitatea Procuraturii.

(4) Procurorul își organizează activitatea și o desfășoară pe principiul autonomiei, asigurat prin independență procesuală și control judecătoresc, care îi oferă posibilitatea de a lua de sine stătător decizii în cauzele și în cazurile pe care le examinează.

[...]”

Articolul 80

Consiliul Superior al Procurorilor

„(1) Consiliul Superior al Procurorilor este un organ reprezentativ și de autoadministrare a procurorilor.

(2) Consiliul Superior al Procurorilor este garantul autonomiei, obiectivității și imparțialității procurorilor.”

17. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003 (M.O., 2003, nr. 104-110, art. 447) sunt următoarele:

Articolul 26

Independența judecătorilor și supunerea lor numai legii

„(1) La înfăptuirea justiției în cauzele penale, judecătorii sunt independenți și se supun numai legii. Judecătorii judecă cauzele penale pe baza legii și în condiții care exclud orice presiune asupra lor.

[...]”

Articolul 51

Procurorul

„[...]”

(3) La exercitarea atribuțiilor sale în procesul penal, procurorul este independent și se supune numai legii. El, de asemenea, execută indicațiile scrise ale procurorului ierarhic superior privind înlăturarea încălcărilor de lege și omisiunilor admise la efectuarea și/sau la conducerea urmăririi penale.

[...]”

18. Prevederile relevante ale Legii nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative (M.O., 2002, nr. 36-38, art. 210) sunt următoarele:

Articolul 11

Hotărârile

„(1) Hotărârile Parlamentului sunt acte legislative subordonate legilor, se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți, dacă prin Constituție nu este prevăzută o altă majoritate, și nu se supun procedurii de promulgare. Hotărârile cu caracter individual și alte hotărâri care nu conțin norme de drept pot fi examinate fără a fi supuse tuturor procedurilor prealabile în organele de lucru ale Parlamentului.

(2) Hotărârile Parlamentului se adoptă:

[...]

d) pentru aprobarea altor acte care nu conțin norme de drept;

[...]”

19. Prevederile relevante ale Legii nr. 173-XIII din 6 iulie 1994 privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale (republicată în M.O., 2008, nr. 183-185, art. 653) sunt următoarele:

„**Art.1-** (1) Legile, promulgate de Președintele Republicii Moldova, hotărârile Parlamentului, decretele Președintelui Republicii Moldova, hotărârile și dispozițiile Guvernului, actele Curții Constituționale și ale Curții de Conturi, actele normative ale organelor centrale de specialitate ale administrației publice, ale Băncii Naționale a Moldovei și ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare, precum și actele normative de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare la tratatele internaționale, însoțite de textul tratatului în limba de stat, inclusiv textele anexelor și documentelor aferente, rezervele și declarațiile Republicii Moldova la tratat efectuate la momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau aderării, actele normative referitoare la suspendarea, denunțarea sau stingerea tratatelor internaționale, ordinul ministrului afacerilor externe și integrării europene prin care se aduce la cunoștința publică data intrării în vigoare, a suspendării sau data stingerii tratatelor internaționale se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, editat de Agenția Informațională de Stat “Moldpres”, în limba de stat cu traducere în limba rusă și în alte limbi conform legislației. În caz de necesitate, în Monitorul Oficial se publică și alte acte oficiale.”

ÎN DREPT

20. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează în esență efectuarea controlului parlamentar, prin intermediul Comisiei de anchetă, al modului de administrare de către organele abilitate a incidentului care a avut loc în Rezervația naturală „Pădurea Domnească”, precum și concluziile, indicațiile și recomandările Parlamentului, expuse în Hotărârea sa pe marginea raportului Comisiei de anchetă.

21. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii constituționale interconexe, precum principiul separației puterilor în stat, principiul independenței judecătorești și a procurorului și prezumția nevinovăției.

A. ADMISIBILITATEA

22. În conformitate cu decizia sa din 12 aprilie 2013 (a se vedea § 4), Curtea a reținut că, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, articolului 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (1) lit. a) din Codul Jurisdicției Constituționale, sesizarea prezentată ține de competența Curții Constituționale.

23. Curtea reține că prerogativa cu care a fost investită prin articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia.

24. Articolele 25 lit. i) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 38 alin. (1) lit. i) din Codul Jurisdicției Constituționale și 31 din Legea cu privire la avocații parlamentari abilitază avocatul parlamentar cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

25. Curtea constată că obiectul controlului constituționalității îl constituie articolele 4 și 5 din Hotărârea Parlamentului nr. 3 din 15 februarie 2013 cu privire la raportul Comisiei de anchetă pentru elucidarea modului de administrare de către organele abilitate a incidentului din 23 decembrie 2012, care a avut loc în Rezervația naturală „Pădurea Domnească”, și punctele 3.1.1, 3.1.4 – 3.1.9, 3.1.11, 3.1.20 și 3.2 lit. c) și lit. d) din raportul Comisiei de anchetă, aprobat prin Hotărârea menționată.

26. Curtea observă că în raport cu prevederile articolele 4 și 5 din Hotărârea Parlamentului nr. 3 din 15 februarie 2013 autorul sesizării a invocat, în special, pretinsa încălcare a articolelor 115 alin. (3), 116 alin. (1), 123 alin. (1) și 125 din Constituție, iar în raport cu prevederile punctelor 3.1.1, 3.1.4 – 3.1.9, 3.1.11, 3.1.20 și 3.2 lit. c) și lit. d) din raportul Comisiei de anchetă a invocat articolele 21, 23 alin. (2) și 34 din Constituție.

27. Curtea menționează că constatările, concluziile și recomandările (propunerile) cuprinse în raportul comisiei de anchetă, conform prevederilor articolului 11 din Legea nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative, nu conțin norme de drept.

28. Norma de drept, în sensul legii menționate, este o regulă socială obligatorie, o prescripție generală, oficială, impersonală și sancționabilă, aplicabilă unei serii întregi de situații concrete.

29. Potrivit articolului 31 din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (3) din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională examinează în exclusivitate probleme de drept.

30. Astfel, Curtea conchide că raportul comisiei de anchetă nu conține norme de drept, nu produce efecte juridice și din aceste considerente nu poate fi supus controlului constituționalității.

31. Pentru considerentele expuse *supra*, Curtea decide sistarea procesului în partea referitoare la controlul constituționalității unor prevederi din raportul Comisiei de anchetă.

32. Totodată, Curtea constată că examinarea constituționalității actului contestat este într-o dependență indispensabilă de normele ce reglementează activitatea comisiilor parlamentare de anchetă. Din aceste raționamente, în temeiul articolului 6 alin. (3) din Codul jurisdicției constituționale, Curtea va exercita controlul constituționalității articolului 36 alineatele (1) și (2) din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr.797-XIII din 2 aprilie 1996.

33. În acest sens, pentru a elucida aspectele abordate, Curtea va opera cu prevederile articolelor 115 alin. (3), 116 alin. (1), 123 alin. (1) și 125 alin. (5) combinate cu articolul 6 din Constituție și cu prevederile articolului 21 din Constituție, precum și cu raționamentele expuse în jurisprudența sa anterioară.

B. FONDUL CAUZEI

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 115 ALIN. (3), 116 ALIN. (1), 123 ALIN. (1) ȘI 125 ALIN. (5) COMBINAT CU ARTICOLUL 6 DIN CONSTITUȚIE

34. Autorul sesizării pretinde că prevederile supuse controlului constituționalității încalcă articolul 6 din Constituție, potrivit căruia:

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

35. Potrivit autorului sesizării, prevederile supuse controlului constituționalității încalcă articolul 115 alin. (3) din Constituție, care prevede:

„(3) Înființarea de instanțe extraordinare este interzisă.”

36. În opinia autorului sesizării, prevederile supuse controlului constituționalității încalcă articolul 116 alin. (1) din Constituție, potrivit căruia:

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.”

37. În raport cu prevederile contestate, autorul sesizării invocă încălcarea articolului 123 alin.(1) din Constituție, care prevede:

„(1) Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători.”

38. De asemenea, autorul sesizării pretinde încălcarea articolului 125 alin. (5) din Constituție, potrivit căruia:

„(5) În exercitarea mandatului, procurorii se supun numai legii.”

1. Argumentele autorului sesizării

39. În viziunea autorului sesizării, implicarea puterii legislative în activitatea puterii judecătorești și a procuraturii, prin intermediul Comisiei de anchetă, și darea de indicații directe referitor la pretinsele infracțiuni comise, pentru a fi cercetate și a trage la răspundere, interoga sau sancționa judecători sau procurori, la solicitarea comisiei parlamentare de anchetă sau a Parlamentului, încalcă principiul separației puterilor în stat, principiul independenței judecătorilor și procurorilor.

40. La fel, în susținerea argumentelor de neconstituționalitate a prevederilor contestate, autorul sesizării pretinde că respectiva Comisie de anchetă a desfășurat o activitate de jurisdicție extraordinară, fără a avea, potrivit Constituției, capacitatea și dreptul de a judeca și de a se pronunța asupra unor litigii care vizează de principiu drepturile subiective ale părților implicate.

2. Argumentele autorităților

41. Parlamentul, în opinia prezentată, a menționat că aprobarea unor recomandări de către Parlament la adresa organelor responsabile nu constituie o imixtiune în activitatea acestora și nu încalcă principiul separației puterilor în stat.

42. Guvernul, în poziția sa scrisă, a menționat că fondul sesizării se reduce în ansamblu la politica legiuitorului de a-și exercita funcția de control parlamentar, aceste atribuții căpătând forță juridică prin efectul legii. Autorul sesizării abordează o problemă de drept ce comportă caracter de raționalitate, însă problemele de raționalitate nu fac domeniul jurisdicției constituționale.

3. Aprecierea Curții

3. 1. Principii generale

a) separarea puterilor în stat

43. Curtea reiterează importanța fundamentală a principiului separației și colaborării puterilor în stat. Astfel, într-un stat de drept temelia organizării și funcționării mecanismului instituțional de stat îl constituie principiul separării puterilor în stat, prevăzut în articolul 6 din Constituție.

44. Principiul separației puterilor presupune exercitarea competențelor de către fiecare ramură a puterilor în limitele oferite de Constituție. Or, realizarea practică a principiului separării puterilor de stat constituie, la rândul său, o condiție primordială de edificare și funcționare a unui stat de drept.

45. Fiind un principiu fundamental al statului de drept, separația puterilor are vocația să asigure evitarea concentrării întregii puteri în mâna

unei singure autorități (de natură individuală sau colectivă). El presupune o distribuție a puterii, pentru a fi exercitată, unor instanțe diferite și independente, înzestrate cu atribute și prerogative de conducere. În cadrul competențelor ce le sunt conferite, fiecare putere (legislativă, executivă și judecătorească) deține și exercită o serie de atribuții aflate în afara oricărei imixtiuni reciproce. Potrivit principiului separației puterilor, nici una dintre cele trei puteri nu prevalează asupra celeilalte, nu se subordonează una alteia și nu își asumă prerogative specifice celorlalte (*Hotărârea nr. 23 din 9 noiembrie 2011*).

46. Între organismele care exercită, în mod exclusiv, prerogativele unui anumit tip de putere există o interacțiune funcțională și chiar o colaborare, menite să asigure armonia procesului de conducere socială și împiedicarea abuzului unei puteri față de alta.

47. În acest sens, Curtea Constituțională, în Hotărârea nr. 3 din 9 februarie 2012, a subliniat:

„[...] conținutul și sensul teoriei separării puterilor prezumă un echilibru al puterilor și o independență relativă a acestora, un sistem de frâne, de balanțe și contrabalante, care ar influența reciproc autoritățile, nepermițându-le depășirea limitelor stabilite de Constituție în exercitarea atribuțiilor.”

48. La fel, Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 24 din 10 septembrie 2013 a apreciat:

„40. [...] Având în vedere că o putere socială poate fi frânată în eventuala admitere a unor abuzuri în exercitarea puterii de stat numai printr-o altă putere, echivalentă după prerogative și posibilități, Curtea în jurisprudența sa a dezvoltat principiul separației și colaborării puterilor statului, garantat de art.6 din Constituție, și a dedus drept componentă indispensabilă a acestui principiu **echilibrul ramurilor puterii de stat**.

41. Echilibrul celor trei componente ale puterii de stat rezultă din interdicția constituțională impusă acestora de a nu concura între ele. Menținerea echilibrului puterilor în stat constituie o cerință inerentă pentru evitarea tendinței de a subordona o componentă a puterii de către alta.”

49. Curtea denotă că separația puterilor nu este una rigidă, absolută, fapt ce ar crea blocaje și dezechilibre instituționale. De aceea, principiul separației puterilor în stat ia forma delimitării unor autorități publice independente una față de cealaltă, cu prerogative diferite, prin care se realizează activități specifice, dar și a colaborării între puteri, dublată de controlul reciproc.

50. Prin urmare, caracterizând esența puterilor statului, Curtea menționează că puterea legislativă este reprezentanța directă a poporului, ca titular al suveranității naționale. Puterea legislativă determină regulile de comportament al tuturor persoanelor fizice și juridice în societate.

51. Puterea executivă este formată de cea legislativă, asigurând executarea legilor, realizarea politicii interne și externe a statului.

52. Puterea judecătorească rezolvă litigiile de drept apărute în societate ca rezultat al acțiunilor celor două puteri. Din aceste considerente, calitatea

actului justiției, ca act emanat de la puterea judecătorească, este direct proporțională cu nivelul independenței și cu sprijinul acordat acesteia atât de puterea legislativă, cât și de cea executivă.

53. Potrivit articolului 134 alin. (3) din Constituție, Curtea Constituțională reprezintă garantul **asigurării** realizării principiului separării puterii de stat în puterea legislativă, puterea executivă și puterea judecătorească, statuat de articolul 6 din Constituție.

54. Referitor la principiul constituțional al independenței judecătorului, Curtea menționează că, potrivit articolului 116 alin. (1) din Constituție, judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili potrivit legii.

55. La înfăptuirea justiției, judecătorii sunt independenți și se supun numai legii. Judecătorii judecă cauzele în temeiul legii și în condiții care exclud orice presiune asupra lor.

56. În jurisprudența sa anterioară Curtea a subliniat importanța principiului constituțional al independenței autorității judecătorești, în special a judecătorului – exponent al puterii judecătorești, și a menționat în Hotărârea nr. 22 din 5 septembrie 2013 următoarele:

„53. Independența puterii judecătorești are atât o componentă obiectivă – caracteristică indispensabilă a puterii judecătorești, cât și o componentă subiectivă, care privește dreptul persoanei de a i se stabili drepturile și libertățile de către un judecător independent. Fără judecători independenți, nu se poate vorbi despre o veritabilă garantare a drepturilor și libertăților. În consecință, independența justiției nu este un scop în sine. Acesta nu este un privilegiu personal al judecătorilor, ci este justificată de necesitatea de a permite judecătorilor să-și îndeplinească rolul lor de gardieni ai drepturilor și libertăților poporului.”

57. Astfel, Curtea reiterează că independența judecătorului este o premisă a statului de drept și o garanție fundamentală a unei judecăți corecte, ceea ce presupune că nimeni nu poate interveni în deciziile și modul de gândire ale unui judecător, decât prin procedurile judiciare stabilite.

58. Garantul independenței autorității judecătorești este Consiliul Superior al Magistraturii – organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc.

59. Referitor la independența procurorului, Curtea menționează că în Republica Moldova procurorul este persoană cu funcție de demnitate publică. Activitatea procurorului se bazează pe dispozițiile constituționale și ale Legii cu privire la Procuratură, care prevăd garanțiile activității acestuia.

60. După cum rezultă din articolul 2 alin. (3) și (4) din Legea cu privire la Procuratură, principiul independenței exclude subordonarea procuraturii puterii legislative și celei executive, precum și influența sau imixtiunea altor organe și autorități ale statului în activitatea procuraturii.

61. Procurorul își organizează și desfășoară activitatea conform principiului autonomiei, asigurat prin independența procesuală și controlul judecătoresc, care îi oferă posibilitatea de a lua de sine stătător decizii în cazurile pe care le examinează. În exercitarea mandatului, procurorii se supun numai legii.

62. Garantul autonomiei, obiectivității și imparțialității procurorilor este Consiliul Superior al Procurorilor – organ reprezentativ și de autoadministrare a procurorilor.

b) controlul parlamentar

63. Potrivit articolului 2 din Constituție, poporul exercită suveranitatea națională, ce-i aparține, nemijlocit sau prin organele reprezentative.

64. Organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului este Parlamentul (art. 60 din Constituție).

65. Ca reprezentant al poporului, Parlamentul este abilitat cu funcția de control și informare a poporului despre modul de realizare a prerogativelor puterii poporului.

66. Controlul parlamentar reprezintă o necesitate imperioasă, prin intermediul căreia se evaluează modul în care opțiunea politică se transformă într-o decizie normativă, care se aplică imediat ori treptat în viața socială.

67. Fiind o expresie a funcției Parlamentului în cadrul democrației constituționale, controlul parlamentar se efectuează prin diverse mijloace.

68. Scopul oricărui control parlamentar este de a verifica actele și acțiunile exponenților **puterii executive** sub aspectul conformității cu legea, respectării drepturilor și libertăților omului, precum și al corespunderii cu interesul general al societății.

69. Potrivit articolului 66 lit. n) din Constituție, Parlamentul inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății.

c) comisiile parlamentare

70. Cu privire la instituirea și activitatea comisiilor parlamentare, Curtea observă următoarele.

71. Constituția, la articolul 64 alin.(1), prevede că structura, organizarea și funcționarea Parlamentului se stabilesc prin regulament.

72. În conformitate cu prevederile Titlului I din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr. 797-XIII din 2 aprilie 1996, organele de lucru ale Parlamentului, create de el pentru desfășurarea activității sale, sunt comisiile permanente (art. 16).

73. În caz de necesitate, organul legislativ poate constitui, de asemenea, comisii speciale și comisii de anchetă (articolele 32 și 34 din Regulament).

74. Potrivit articolului 35 din Regulamentul Parlamentului, la cererea unei fracțiuni parlamentare sau a unui grup de deputați, ce constituie cel puțin 5% din numărul deputaților aleși, Parlamentul va putea hotărî înființarea unei comisii de anchetă cu votul majorității deputaților prezenți, în condițiile art.16-29, art.31 alin.(4) – (9) și art.33 alin.(2).

75. Atribuțiile comisiilor de anchetă sunt prevăzute de articolul 36 din Regulament, iar *constatările, concluziile și recomandările* comisiei de anchetă sunt expuse într-un raport și se prezintă spre examinare Parlamentului.

3.2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

76. Având în vedere cele expuse *supra*, Curtea va stabili relevanța principiilor constituționale enunțate în prezenta cauză în raport cu prevederile alineatelor (1) și (2) ale articolului 36 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797-XIII din 2 aprilie 1996, și în raport cu articolele 4 și 5 din Hotărârea Parlamentului nr. 3 din 15 februarie 2013

a) privind constituționalitatea alineatelor (1) și (2) ale articolului 36 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797-XIII din 2 aprilie 1996

77. Curtea reamintește că, potrivit articolului 36 alin. (1) din Regulamentul Parlamentului, comisia de anchetă citează ca martor orice persoană care dispune de informații de natură să servească la cercetarea cauzei, iar potrivit alin. (2) al aceluiași articol, la cererea comisiei de anchetă, orice persoană care cunoaște vreo probă sau deține vreun mijloc de probă **este obligată să le prezinte comisiei**. Instituțiile și organizațiile sunt obligate, în condițiile legii, să răspundă la solicitările comisiei de anchetă.

78. În opinia Curții, în fața comisiilor parlamentare de anchetă urmează să se prezinte subiecții de drept care se află în raporturi constituționale specifice cu Parlamentul.

79. Astfel, potrivit articolului 66 lit. f) din Constituție, Parlamentul exercită controlul parlamentar asupra **puterii executive**, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție.

80. Guvernul este responsabil în fața Parlamentului și prezintă informațiile și documentele cerute de acesta, de comisiile lui și de deputați, iar dacă membrilor Guvernului li se solicită prezența, participarea lor este obligatorie (art. 104 din Constituție).

81. Curtea constată că din conținutul dispozițiilor regulamentare menționate *supra* în corelație cu dispozițiile art. 31 din Regulamentul Parlamentului, care au un caracter general, **rezultă** că subiecții de drept (membrii Consiliului Superior al Magistraturii, judecătorii, procurorii) nu **sunt** degrevați de **obligăția** de a se prezenta în fața comisiei parlamentare de anchetă.

82. Curtea reiterează că judecătorii sunt independenți și se supun numai legii (art. 116 din Constituție), iar rolul de consiliu de disciplină pentru ei îl

are doar Consiliul Superior al Magistraturii (art.123 din Constituție). Independența externă a judecătorilor nu este o prerogativă sau un privilegiu acordat în interesul personal al acestora, ci în interesul statului de drept și al persoanelor care solicită și așteaptă o justiție imparțială. Independența judecătorilor trebuie să fie considerată ca o garanție a libertății, a respectării drepturilor omului și a aplicării imparțiale a legii. Imparțialitatea și independența judecătorilor sunt esențiale pentru a garanta egalitatea părților în fața instanțelor.

83. Potrivit Recomandării CE (2010)12 cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile:

„14. Legea trebuie să prevadă sancțiuni împotriva persoanelor care încearcă să influențeze judecătoria într-un mod nepotrivit.

15. Hotărârile trebuie să fie motivate și pronunțate în mod public. **Nu ar trebui să existe vreun alt mod în care judecătorii să fie obligați să își justifice hotărârile.**

16. Deciziile judecătorilor nu pot face obiectul vreunei reanalizări, în afara procedurilor de atac sau de redeschidere a cauzei, așa cum sunt ele prevăzute de lege.

17. Cu excepția deciziilor privind amnistia, grațierea sau altor măsuri similare, puterile executivă și legislativă nu pot lua decizii care să invalideze hotărâri judecătorești.

18. **Dacă comentează deciziile judecătorești, executivul și legislativul trebuie să evite criticile care ar submina independența puterii judecătorești sau ar slăbi încrederea publicului în justiție.** De asemenea, acestea ar trebui să evite acțiuni ce pot pune sub semnul întrebării intenția lor de a respecta deciziile judecătorilor, altele decât cele prin care își manifestă intenția lor de a formula o cale de atac.”

84. La fel, Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară statuează că:

„1.4. În exercitarea atribuțiilor sale judiciare, judecătorul trebuie să fie independent față de colegii săi magistrați în legătură cu deciziile sale, pe care el este obligat să le ia independent.”

85. În comentariul la Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară se menționează că: „41. Obligația de a răspunde în fața oricui, și în special în fața unei persoane care ar putea fi prejudiciată de acțiunea judecătorului, este contrară independenței justiției. Cu excepția motivărilor judecătorești sau a altor proceduri prevăzute de lege, **judecătorul nu este obligat să își justifice soluția, nici chiar față de alți membri ai sistemului judecătoresc.** Dacă o decizie judecătorească dă dovadă de atâta incompetență încât să justifice inițierea acțiunii disciplinare, în acest caz foarte rar judecătorul nu este obligat să „raporteze”, ci să răspundă unei acuzații sau unei anchete formale desfășurate conform legii.”

86. Reieșind din cele expuse, Curtea subliniază că Parlamentul nu are dreptul să se erijeze în instanță de judecată prin faptul pronunțării asupra unor elemente ce sunt verificate doar în cursul derulării procedurilor judiciare de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil,

fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală. În același sens, **politicienii (deputații) trebuie să se abțină în a da ordine justiției sau să creeze impresia că pot da ordine justiției, în a critica magistrații și în a nu se supune hotărârilor judecătorești.** Ei sunt datori să protejeze independența justiției și să contribuie la întărirea încrederii publicului în justiție. Este inadmisibil pentru politicieni (deputați) **să folosească justiția drept miză în conflictele politice.**

87. De asemenea, Curtea menționează că, potrivit art. 125 din Constituție, în exercitarea mandatului procurorii se supun numai legii.

88. La fel, Curtea reține că, potrivit standardelor internaționale, afirmațiile privind necesitatea asigurării independenței judecătorilor sunt valabile și pentru procurori. Astfel, conform Linilor directoare ale ONU privind rolul procurorilor:

„4. Statele membre trebuie să se asigure că **procurorii sunt capabili să își exercite atribuțiile profesionale, fără nicio intimidare, impediment, hărțuire, ingerințe necorespunzătoare** sau expunerea nejustificată la răspundere civilă, penală sau de altă natură.”

89. În același context și Raportul Comisiei de la Veneția „Privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea II – Organele de urmărire penală”, adoptat la cea de-a 85 sesiune plenară (17-18 decembrie 2010), prevede: „42. Trebuie luat în considerare faptul că există un risc de presiune populistă în anumite cauze ce pot apărea în fața Parlamentului, dar și faptul că responsabilitatea în fața acestuia poate pune presiune indirectă asupra unui procuror care să evite să ia decizii nepopulare sau care să ia decizii care vor fi populare pentru legislativ. Prin urmare, **ar trebui exclusă responsabilitatea în fața Parlamentului în cauze individuale cu privire la decizii de urmărire sau neurmărire penală.**”

90. Curtea menționează că singura cale legală de discutare în Parlament a activității sistemului judecătoresc și a procuraturii este examinarea raportului asupra modului de organizare și funcționare a instanțelor judecătorești, prezentat anual de către Consiliul Superior al Magistraturii, dar nu mai târziu de 1 aprilie, Parlamentului și Președintelui Republicii Moldova, pentru informare, conform articolelor 4 alin. (4) lit.d) și 29 din Legea nr. 947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, și a raportului despre starea legalității și ordinii de drept din țară, precum și despre măsurile întreprinse pentru redresarea ei, prezentat anual Parlamentului de către Procurorul General, conform articolului 27 alin. (3) din Legea nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură.

91. Curtea subliniază că orice dispoziție regulamentară care implică posibilitatea citării unui judecător, procuror în fața unei comisii parlamentare de anchetă încalcă evident dispozițiile constituționale care statuează separația puterilor în stat, independența judecătorilor și procurorilor și supunerea lor numai legii.

92. Curtea reține că este un **drept discreționar al exponenților autorității judecătorești** de a depune declarații în fața comisiei de anchetă. În mod excepțional, aceștia pot participa în calitate de invitați la comisiile parlamentare atunci când este necesară clarificarea unor aspecte de natură tehnică sau a unor informații de interes public, **care nu implică elucidarea aspectelor procesuale privind derularea unor cauze aflate pe rol.**

93. Prin urmare, pentru motivele invocate *supra*, alineatele (1) și (2) ale articolului 36 din Legea nr. 797-XIII din 2 aprilie 1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului nu contravin articolelor 116 alin. (1) și 125 alin. (5) din Constituție, în măsura în care **nu se aplică exponenților autorității judecătorești.**

94. În ceea ce privește argumentele autorului sesizării, referitor la activitatea Comisiei de anchetă ca una de jurisdicție extraordinară, Curtea constată următoarele.

95. Jurisdicția extraordinară presupune exercitarea justiției de către instanțe extraordinare, interzise de articolul 115 alin. (3) al Constituției.

96. Jurisdicția extraordinară presupune devierea de la respectarea principiilor fundamentale ale unui proces echitabil – contradictorialitatea, publicitatea, dreptul la apărare, egalitatea armelor, securitatea raporturilor juridice etc.

97. Comisiile de anchetă nu dispun de competența de a examina o cauză cu participarea părților și de a pronunța o hotărâre obligatorie.

98. Astfel, potrivit naturii lor juridice, **comisiile de anchetă nu au caracter jurisdicțional**, iar conform art. 36 alin. (4) din Regulamentul Parlamentului, acestea nu pot susține urmărirea penală efectuată în condițiile legii de organele de urmărire penală și instanțele judecătorești, fapt ce exclude încălcarea articolului 115 alin. (3) al Constituției.

b)privind constituționalitatea articolelor 4 și 5 din Hotărârea Parlamentului nr. 3 din 15 februarie 2013

99. Potrivit articolului 66 din Constituție, Parlamentul adoptă legi, hotărâri și moțiuni.

100. Dezvoltând normele constituționale, legiuitorul, în articolul 11 alin. (1) din Legea privind actele legislative, a prevăzut că hotărârile Parlamentului sunt acte legislative subordonate legilor, se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți, dacă prin Constituție nu este prevăzută o altă majoritate, și nu se supun procedurii de promulgare. Hotărârile cu caracter individual și alte hotărâri care nu conțin norme de drept pot fi examinate fără a fi supuse tuturor procedurilor prealabile în organele de lucru ale Parlamentului.

101. Parlamentul, prin Hotărârea nr. 2 din 21 ianuarie 2013, a constituit Comisia de anchetă pentru elucidarea modului de administrare de către organele abilitate a incidentului din 23 decembrie 2012, care a avut loc în Rezervația naturală „Pădurea Domnească”.

102. Prin articolul 1 din Hotărârea nr. 3 din 15 februarie 2013, Parlamentul a aprobat raportul Comisiei de anchetă pentru elucidarea modului de administrare de către organele abilitate a incidentului din 23 decembrie 2012, care a avut loc în Rezervația naturală „Pădurea Domnească”.

103. Curtea constată că, potrivit articolului 3 din Hotărârea nr. 3 din 15 februarie 2013, Parlamentul a remis Procuraturii Generale materialele Comisiei de anchetă pentru **investigarea suplimentară** a faptelor constatate.

104. La fel, s-a dispus ca Procuratura Generală, până la 1 aprilie 2013, să informeze Parlamentul despre mersul anchetei și acțiunile întreprinse (art.4 din Hotărâre).

105. Curtea reține că solicitarea Parlamentului de a-i fi prezentate anume informații pe marginea controlului efectuat nu poate fi considerată o intervenție în activitatea realizată de către procurori și nu constituie o imixtiune în activitatea Procuraturii Generale.

106. Curtea subliniază, *inter alia*, că, potrivit articolului 27 alin. (3) din Legea nr. 294-XVI cu privire la Procuratură, Procurorul General prezintă anual Parlamentului raportul despre starea legalității și ordinii de drept din țară, precum și despre măsurile întreprinse pentru redresarea ei.

107. Referitor la constituționalitatea dispozițiilor cuprinse în articolul 5 din Hotărârea Parlamentului, Curtea menționează că acestea doar recomandă unor autorități ale statului să întreprindă anumite acțiuni.

108. Astfel, conținutul normelor contestate care au un caracter general nu învederează o ingerință în activitatea puterii judecătorești și a organelor procuraturii.

109. Totodată, examinând respectivele prevederi în comun cu conținutul raportului aprobat, **prin care se solicită întreprinderea nemijlocită a anumitor acțiuni și măsuri**, Curtea reține că articolele 4 și 5 din Hotărârea Parlamentului nr. 3 din 15 februarie 2013 cu privire la raportul Comisiei de anchetă pentru elucidarea modului de administrare de către organele abilitate a incidentului din 23 decembrie 2012, care a avut loc în Rezervația naturală „Pădurea Domnească”, sunt constituționale în măsura în care dispozițiile de natură procesual-penală și disciplinară nu vor fi obligatorii pentru Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 21 DIN CONSTITUȚIE

110. Potrivit articolului 21 din Constituție:

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

1. Argumentele autorului sesizării

111. Autorul sesizării consideră că, prin nominalizarea expresă a persoanelor în conținutul Raportului Comisiei de anchetă, a fost încălcat principiul prezumției nevinovăției, garantat de articolul 21 din Constituție.

2. Argumentele autorităților

112. Autoritățile, în opiniile prezentate, nu și-au expus părerea referitor la încălcarea principiului prezumției nevinovăției persoanei.

3. Aprecierea Curții

3.1. Principii generale

113. Articolul 21 din Constituție garantează persoanei acuzate de un delict excluderea oricărei aparențe de culpabilitate a acesteia până când vinovăția sa nu va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale. Prin urmare, principiul prezumției nevinovăției este aplicabil doar în cadrul proceselor judiciare în prezența unei acuzații în materie penală.

114. Curtea Europeană a menționat frecvent în jurisprudența sa că **prezumția de nevinovăție**, garantată de articolul 6 § 2 al Convenției, este unul dintre elementele unui proces echitabil prevăzut de articolul 6 § 1. Aceasta ar fi încălcată dacă o declarație a unui funcționar public cu privire la o persoană acuzată de o infracțiune ar reflecta opinia că ea este vinovată înainte ca acest lucru să fie legal stabilit. Este suficientă, chiar și în lipsa unei constatări formale, existența unui context care să sugereze că funcționarul consideră persoana acuzată vinovată. În această privință, Curtea subliniază importanța alegerii cuvintelor de către funcționarii publici în declarațiile lor înainte ca o persoană să fie judecată și găsită vinovată de comiterea unei infracțiuni (*cauza Popovici v. Moldova, Hotărârea din 27 noiembrie 2007*).

115. Curtea Constituțională constată că **principiul prezumției nevinovăției** este afectat atunci când prin actele emise alte autorități, decât instanțele de judecată, se pronunță asupra vinovăției persoanei.

3.2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

116. Curtea reține că, potrivit art. 36 din Regulamentul Parlamentului, comisiile de anchetă pot cita ca martororice persoană care dispune de informații despre vreo faptă sau împrejurare de natură să servească la cercetarea cauzei.

117. Curtea reține că, reieșind din art. 36 alin. (1) – (2) din Regulamentul Parlamentului, este inadmisibil a cita persoane bănuite sau învinuite în dosarele penale și a le audia în cadrul comisiei de anchetă

referitor la circumstanțele ce stau la baza acuzației penale. În caz contrar, există pericolul afectării dreptului la tăcere, protejat de articolul 6 din Convenția Europeană, și, implicit, al prezumției nevinovăției, prevăzute la articolul 21 din Constituție.

118. Curtea subliniază că, în contextul celor menționate *supra*, comisiile parlamentare de anchetă au scopul de a constata existența sau inexistența faptelor, însă **fără a stabili (cu certitudine) răspunderea contravențională, materială, disciplinară sau penală a vreunei persoane.**

119. Deci, comisiile parlamentare de anchetă **nu au abilitatea constituțională sau regulamentară de a se pronunța asupra vinovăției sau nevinovăției unei persoane.** Concluziile comisiilor de anchetă nu pot conține formulări din care să se poată eventual deduce vinovăția persoanei.

120. Curtea reține că calificarea ilegală de către comisiile de anchetă a acțiunilor unor persoane duce la substituirea instanțelor judecătorești și la neglijarea principiului prezumției nevinovăției.

121. În același timp, Curtea subliniază că **sunt inadmisibile** orice declarații publice (sau făcute în alt mod) prin care **se aduc** unor persoane concrete **acuzații grave**, care nu sunt probate în cadrul unor proceduri strict reglementate de lege.

122. Potrivit jurisprudenței anterioare, Curtea reiterează că declarațiile de acest gen suscită o percepție denaturată a activității judecătorilor vizați, precum și a activității întregului corp judecătoresc, fapt inacceptabil într-o societate democratică, mai ales când aceste declarații, lipsite de suport factologic, emană de la puterile statului. Aceste declarații ar putea genera îndoieli nejustificate cu privire la hotărârile pronunțate de instanțele judecătorești și deciziile procurorilor (*HCC nr. 3 din 9 februarie 2012, §60*).

123. Curtea, de asemenea, constată că rapoartele comisiilor de anchetă nu pot servi ca informație pertinentă pentru dosarele penale. Comisiile de anchetă nu pot da indicații privind necesitatea efectuării unor acțiuni procesuale, aceasta fiind o atribuție procesuală a procurorului.

124. Prin urmare, Curtea conchide că alineatele (1) și (2) ale articolului 36 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797-XIII din 2 aprilie 1996, nu contravin articolului 21 din Constituție, în măsura în care comisiile parlamentare de anchetă **nu se pronunță asupra vinovăției sau nevinovăției unei persoane.**

125. În același timp, Curtea reiterează că, prin prisma art. 36 alin. (4) din Regulamentul Parlamentului, comisiile de anchetă nu pot examina aspecte materiale sau procedurale ce sunt obiect de cercetare în dosarele penale. În context, Curtea observă și o contradicție între prevederile cuprinse la art. 36 alin. (1) – (2) din Regulamentul Parlamentului în corelație cu prevederile alin. (4), fapt pentru care emite o adresă către Parlament.

În temeiul articolelor 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și 68 din Codul Jurisdicției Constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se respinge* sesizarea avocatului parlamentar privind controlul constituționalității articolelor 4 și 5 din Hotărârea Parlamentului nr. 3 din 15 februarie 2013 cu privire la raportul Comisiei de anchetă pentru elucidarea modului de administrare de către organele abilitate a incidentului din 23 decembrie 2012, care a avut loc în Rezervația naturală „Pădurea Domnească”, și a unor prevederi din Raportul Comisiei de anchetă, aprobat prin Hotărârea menționată.

2. *Se recunosc constituționale* alineatele (1) și (2) ale articolului 36 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797-XIII din 2 aprilie 1996, în măsura în care **nu se aplică exponenților autorității judecătorești**, precum și în măsura în care comisiile parlamentare de anchetă **nu se pronunță asupra vinovăției sau nevinovăției unei persoane**.

3. *Se recunosc constituționale* articolele 4 și 5 din Hotărârea Parlamentului nr. 3 din 15 februarie 2013 cu privire la raportul Comisiei de anchetă pentru elucidarea modului de administrare de către organele abilitate a incidentului din 23 decembrie 2012, care a avut loc în Rezervația naturală „Pădurea Domnească”, în măsura în care dispozițiile de natură procesual-penală și disciplinară nu vor fi obligatorii pentru Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor.

4. *Se sistează* procesul privind controlul constituționalității punctelor 3.1.1, 3.1.4 – 3.1.9, 3.1.11, 3.1.20 și 3.2 lit. c) și lit. d) din raportul Comisiei de anchetă pentru elucidarea modului de administrare de către organele abilitate a incidentului din 23 decembrie 2012, care a avut loc în Rezervația naturală „Pădurea Domnească”.

5. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE

Chișinău,
HCC nr. 29 din 23 septembrie 2013
Dosarul nr. 5a/2013